

Pentium 4

Gépi utasítások → **RISC** szerű μ műveletek, több μ művelet futhat egyszerre: szuperskaláris gép, megengedi a sorrenden kívüli végrehajtást is.

Máté: Architektúrák 9. előadás 1

Pentium 4

2-3 szintű belső gyorsító tár.

L1: 8 KB adat, 4 utas halmaz kezelésű, írás áteresztő, 64 bájtos gyorsító sor. (utasítás) nyomkövető tár akár 12000 dekódolt μ művelet tárolására.

L2: 256 KB – 1 MB, egyesített, 8 utas halmaz kezelésű, késleltetve visszaíró, 128 bájtos gyorsító sor. Előre betöltő egység.

Az Extrem Edition-ban **2 MB** (közös) **L3** is van. Multiprocesszoros rendszerekhez szimatolás - snoop.

Máté: Architektúrák 9. előadás 2

Szimatolás – snoop

Minden processzornak van saját gyorsító tára.

Minden processzor figyeli a sínen a többi processzor memóriához fordulásait (szimatol). Ha valamelyik processzor olyan adatot kér, amely bent van valamely másik processzor gyorsító tárában, akkor ez a másik processzor a saját gyorsító tárából megadja a kért adatot, és letiltja a memóriához fordulást.

Máté: Architektúrák 9. előadás 3

Szimatolás – snoop

Ha minden processzornak **saját** írás áteresztő gyorsító tára van (**8.25. ábra**)

Esemény	Saját processzor	Többi processzor
Olvasás hiány	Olvasás a memóriából	Szimatolás
Olvasás találat	Olvasás a gyorsító tárból	
Írás hiány	Írás a memóriába	Ha az írandó szó a gyorsító tárban van, akkor érvényteleníti a gyorsító tár bejegyzést
Írás találat	Írás a gyorsító tárba és a memóriába	

A **Pentium 4** esetén **L1** az írás áteresztő gyorsító tár, a késleltetve visszaíró **L2** a „memória”.

Máté: Architektúrák 9. előadás 4

Pentium 4 memória sín

A memóriaigények, tranzakciók 6 állapota: 6 fázisú csővezeték (**3.45. ábra** bal oldal) fázisonként külön vezérlő vonalakkal (amint a mester megkap valamit, elengedi a vonalakat):

0. **Sín ütemezés (kiosztás, bus arbitration):** eldől, hogy melyik sínmester következik,
1. **Kérés:** cím a sínre, kérés indítása,
2. **Hibajelzés:** a szolga hibát jelez(het),
3. **Szimatolás,**
4. **Válasz:** kész lesz-e az adat a következő ciklusban,
5. **Adat:** megvan az adat.

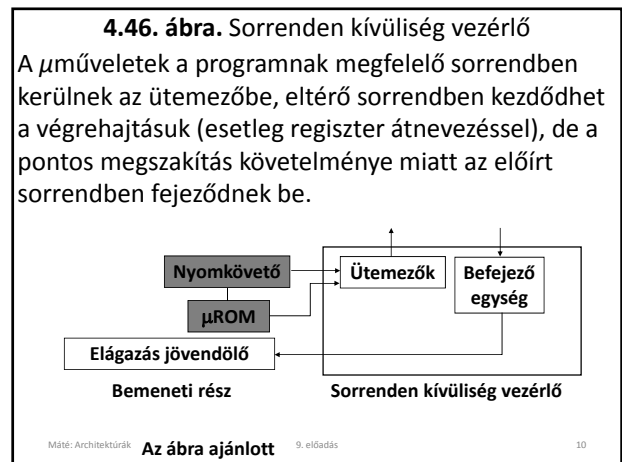
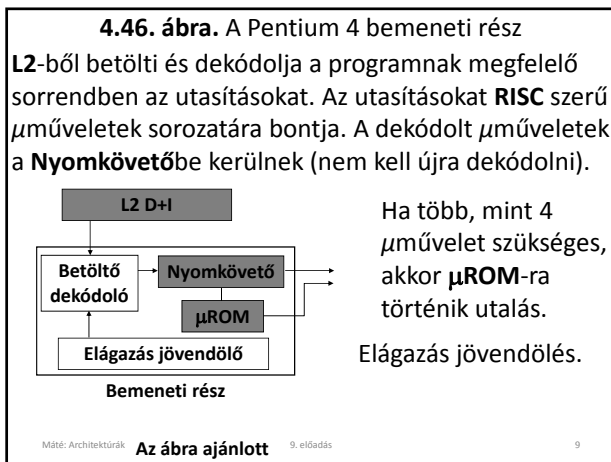
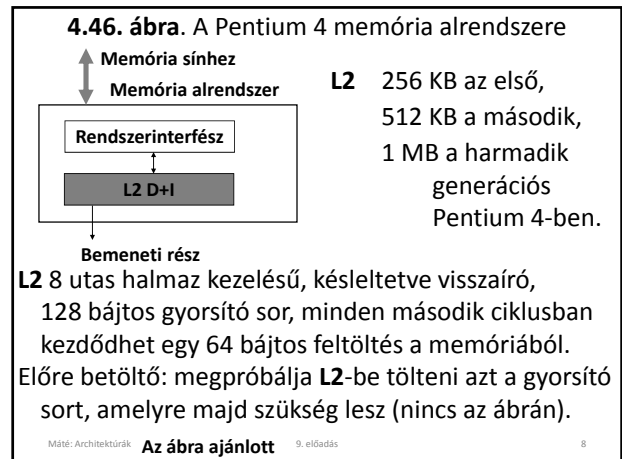
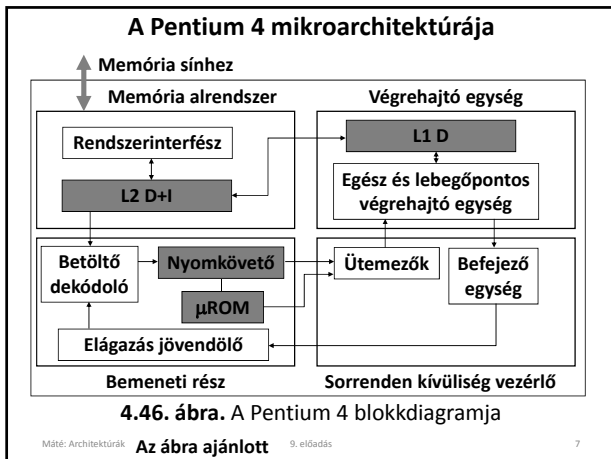
Máté: Architektúrák 9. előadás 5

Pentium 4 memória sín csővezetéke (3.46. ábra)

Φ :	T ₁	T ₂	T ₃	T ₄	T ₅	T ₆	T ₇	T ₈	T ₉	T ₁₀	T ₁₁	T ₁₂
tranzakció												
1	K	H	S	V	A							
2		K	H	S	V	A						
3			K	H	S	V	A					
4				K	H	S	V	A				
5					K	H	S	V	A			
6						K	H	S	V	A		
7							K	H	S	V	A	

Ütemezés (nem ábráztuk), csak akkor kell, ha másé a sín.
K: kérés, **H:** hiba, **S:** szimatolás, **V:** válasz, **A:** adat

Máté: Architektúrák 9. előadás 6

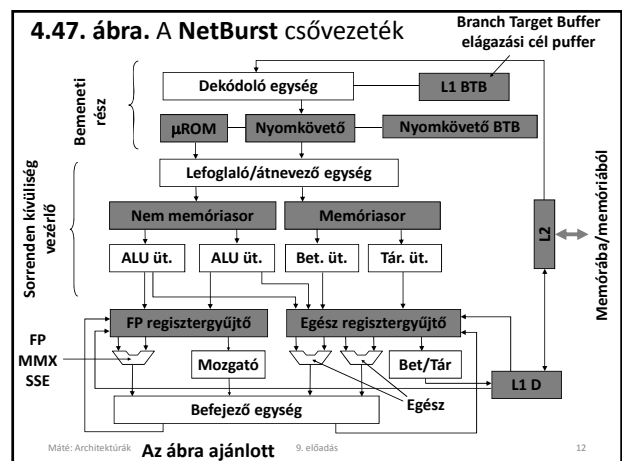
Megszakítás

A (program) megszakítás azt jelenti, hogy az éppen futó program végrehajtása átmenetileg megszakad – a processzor állapota megőrződik, hogy a program egy későbbi időpontban folytatódhassék – és a processzor egy másik program, az úgynevezett **megszakítás kezelő** végrehajtását kezdi meg.

A pontos megszakítás követelménye

A megszakítás előtti összes utasítás befejeződött, az utána következőkből egy sem kezdődött el.

Máté: Architektúrák 9. előadás 11

A dekódoló egység az utasításokat L2-ből kapja. Ezeket RISC szerű műveletekre bontja, és a nyomkövető gyorsító tárban tárolja (akár 12 K műveletet) a programnak megfelelő sorrendben. 6 műveletet csoportosít minden nyomkövető sorba.

Máté: Architektúrák **Az ábra ajánlott** 9. előadás 13

Feltételes elágazásnál az utolsó 4K elágazást tartalmazó L1 BTB-ből (Branch Target Buffer – elágazási cél puffer) kikeresi a jövődölt címet, és onnan folytatja a dekódolást. Ha az elágazás nem szerepel L1 BTB-ben, akkor statikus jövődöltés történik: visszafelé ugrást végre kell hajtani, előre ugrást nem.

Máté: Architektúrák **Az ábra ajánlott** 9. előadás 14

A Nyomkövető BTB az elágazó műveletek célcímét jövődöli. A dekódoló egységből ciklusonként három művelet kerül a lefoglaló/átnevező egység ROB (ReOrder Buffer, átrendező puffer) nevű táblájába. Ez a tábla 128 bejegyzést tartalmazhat.

Máté: Architektúrák **Az ábra ajánlott** 9. előadás 15

A Lefoglaló/átnevező egység a két sor megfelelőjébe teszi a végrehajtható műveleteket. Az ALU-k az órajel kétszeres sebességével dolgoznak, nehéz folyamatosan munkát adni nekik. Minden órajel ciklusban egy betöltés és egy tárolás is végrehajtható.

Máté: Architektúrák **Az ábra ajánlott** 9. előadás 16

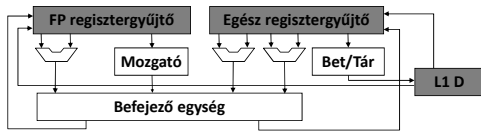
Ha egy művelet minden inputja rendelkezésre áll, akkor az esetleges WAR vagy WAW függőséget a 120 firkáló regiszter segítségével kiküszöböli. RAW függőség esetén a műveletet várakoztatja, és a rákövetkező műveleteket kezdi feldolgozni. Egyszerre akár 126 utasítás feldolgozása is folyamatban lehet, köztük 48 betöltés és 24 tárolás. Az utasítások a programnak megfelelő sorrendben kerülnek az ütemezőbe, eltérő sorrendben kezdődhet a végrehajtásuk, de az előírt sorrendben fejeződnek be (pontos megszakítás követelménye).

Máté: Architektúrák 9. előadás 17

Mindkét regisztergyűjtő 128 regisztert tartalmaz, időben változik, hogy melyikben van EAX, ... Az egyik egész aritmetikájú ALU az összes logikai, aritmetikai, és elágazó, a másik csak az összeadó, kivonó, léptető és forgató utasítás végrehajtására képes.

Máté: Architektúrák **Az ábra ajánlott** 9. előadás 18

A befejező egység feladata, hogy az utasítások a programnak megfelelő sorrendben fejeződjenek be. Nem lehet **L1**-et módosítani, amíg a tárolást megelőző műveletek be nem fejeződtek (24 bejegyzéses tároló puffer), de ha egy betöltő utasítás onnan akar olvasni, ahova egy korábbi tárolt, akkor a tárolások pufferéből megkaphatja a kért adatot (tárolás utáni betöltés).

Máté: Architektúrák **Az ábra ajánlott** 9. előadás 19

UltraSPARC III (2000)

64 bites RISC gép, felülről kompatibilis a 32 bites **SPARC V8** architektúrával és az **UltraSPARC I, II**-vel. Új a **VIS 2.0** utasításkészlet (3D grafikus alkalmazásokhoz, tömörítéshez, hálózat kezeléshez, jelfeldolgozáshoz, stb.).

Több processzoros alkalmazásokhoz készült. Az összekapcsoláshoz szükséges elemeket is tartalmazza.

2000-ben 0.6, 2001-ben 0.9, 2002-ben 1.2 GHz, órajel ciklusonként 4 utasítást tud kiosztani.

Máté: Architektúrák 9. előadás 20

UltraSPARC III

CPU 29 millió tranzistor, 4 **CPU** közös memóriával használható. 1368 láb (**3. 47. ábra**). 64 (jelenleg csak **43**) bites cím és 128 bites adat lehetséges (több helyen ellentmondó adatok vannak a könyvben, az új kiadásban néhol benmaradtak az **UltraSPARC II**-re vonatkozó adatok).

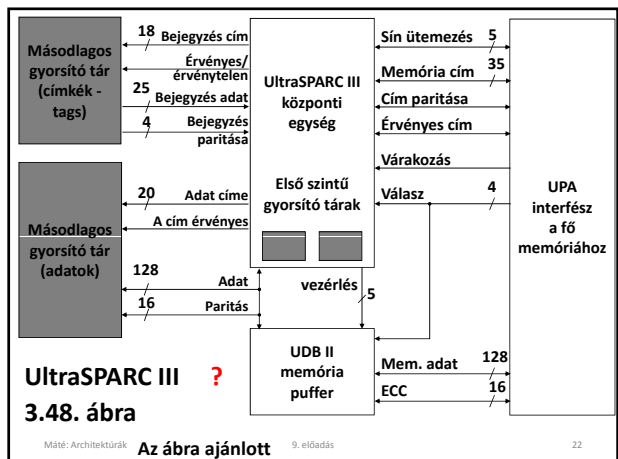
Belső gyorsító tár (32 KB utasítás + 64 KB adat, gyorsító sor 32 B).

2 KB előre betöltő és tároló gyorsító tár **L2** eléréséhez.

Az **L2** gyorsító tár osztott, külső **1, 4** vagy **8 MB**

A gyorsító sor mérete **64, 256** illetve **512 B**

Máté: Architektúrák 9. előadás 21

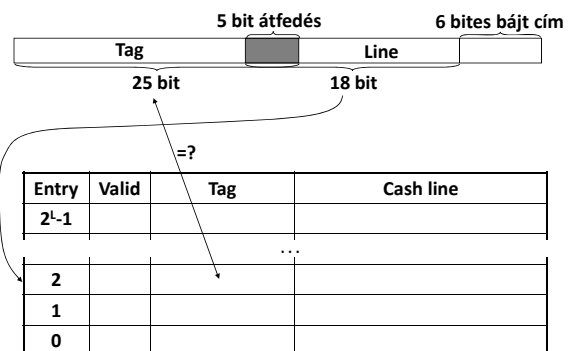
UltraSPARC III ?
3.48. ábra

Máté: Architektúrák **Az ábra ajánlott** 9. előadás 22

Az **UltraSPARC II**-nél **0.5-16 MB**-os az **L2** tár és **8K - 256K** db **64 B**-os gyorsító sor (cache line) lehet. A gyorsító sor címzéséhez **13 - 18** bit szükséges. A **CPU** mindig **18** bites **Line** címet (**Bejegyzés cím**) ad át. Csak maximális méret esetén van kihasználva mind a **18** bit címzésre.

Máté: Architektúrák 9. előadás 23

A cím 64 bit-es, de egyelőre 44 bit-re korlátozva van

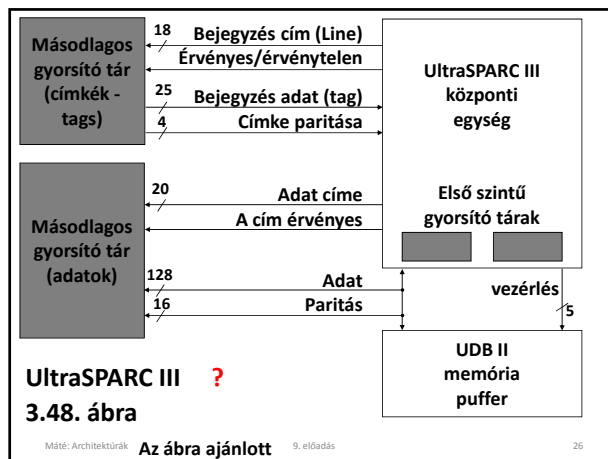
Máté: Architektúrák 9. előadás 24

512 KB-os gyorsító tár esetén a 44 bites cím felosztása:
Tag: 25 bit, Line: 13 bit, bájt cím: 6 bit = 44 bit.
 16 MB-os tár esetén 18 bites Line kell, és 20 bites Tag (Bejegyzés adat) is elég lenne, de ilyenkor – hogy a CPU egységesen működhessen – a gyorsító tárban tárolt 20 bites Tag-et a gyorsító tár kiegészíti Line 5 legmagasabb helyértékű bitjével.
 Az Adat címe a gyorsító sor címén (Bejegyzés cím, Line) kívül még 2 bitet tartalmaz, mert egy átvitel során a gyorsító sornak csak negyed része (16 bájt) mozgatható.

Máté: Architektúrák

9. előadás

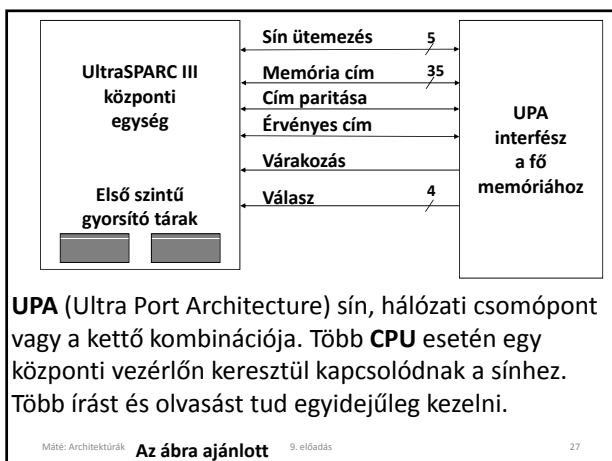
25

Máté: Architektúrák **Az ábra ajánlott**

9. előadás

26

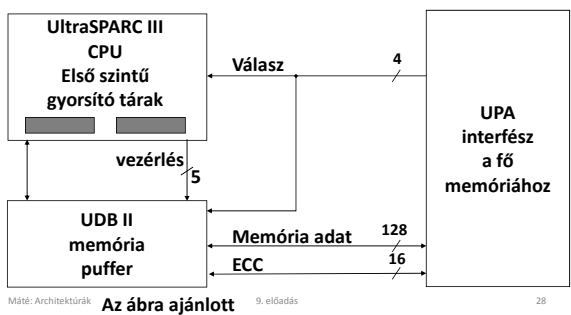
Máté: Architektúrák

Az ábra ajánlott

9. előadás

27

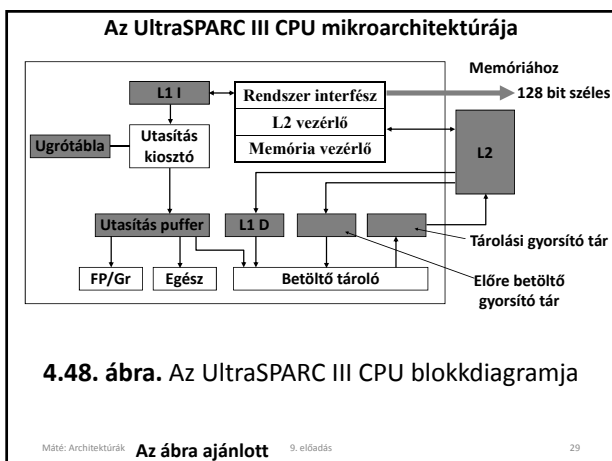
UDB II (UltraSPARC Data Buffer II): ezen keresztül zajlik a memória és a gyorsító tárok közötti adatforgalom. Az adatsín 150 MHz-es 128 bit széles szinkron sín, így a sávszélesség 2.4 GB/s.

Máté: Architektúrák **Az ábra ajánlott**

9. előadás

28

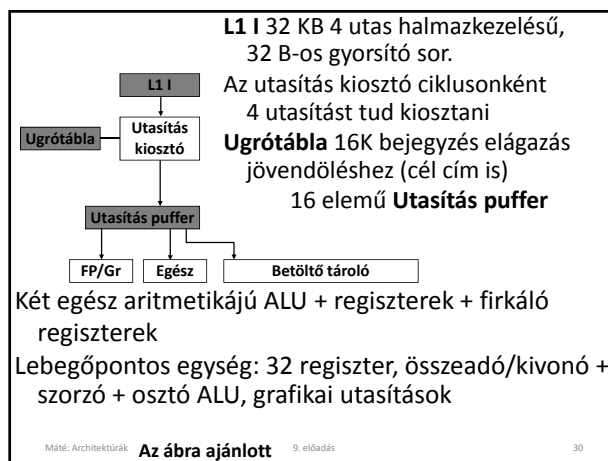

Máté: Architektúrák

Az ábra ajánlott

9. előadás

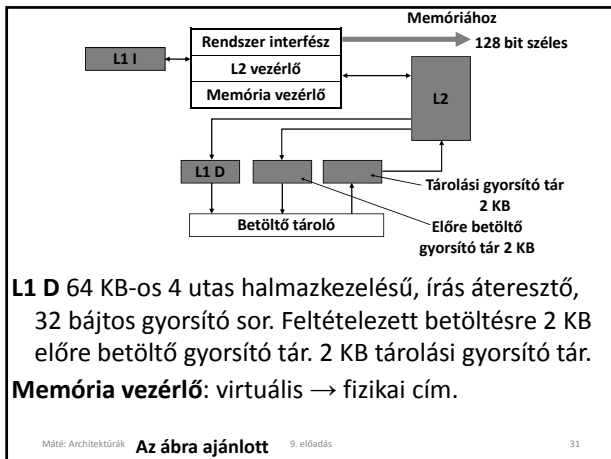
29

Máté: Architektúrák **Az ábra ajánlott**

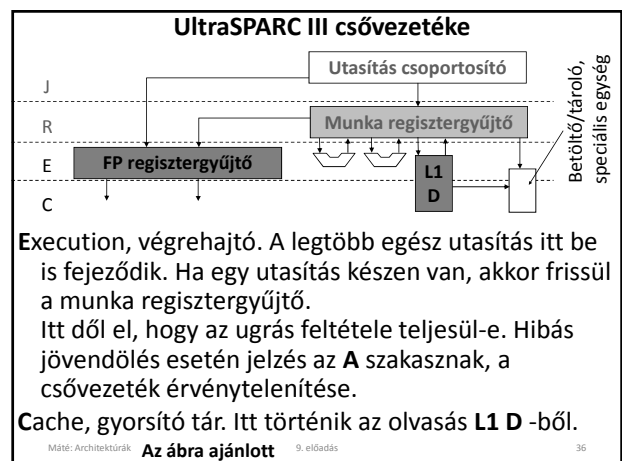
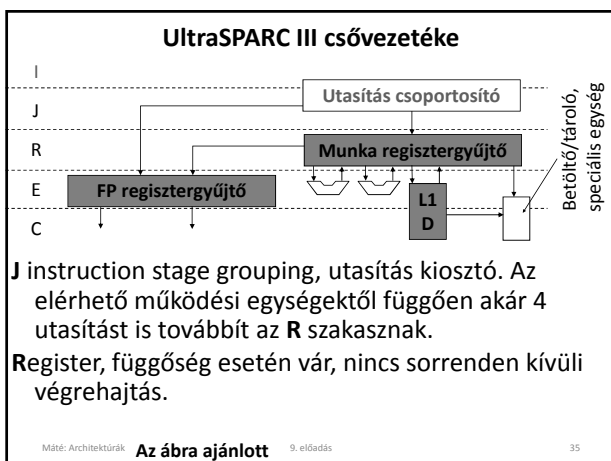
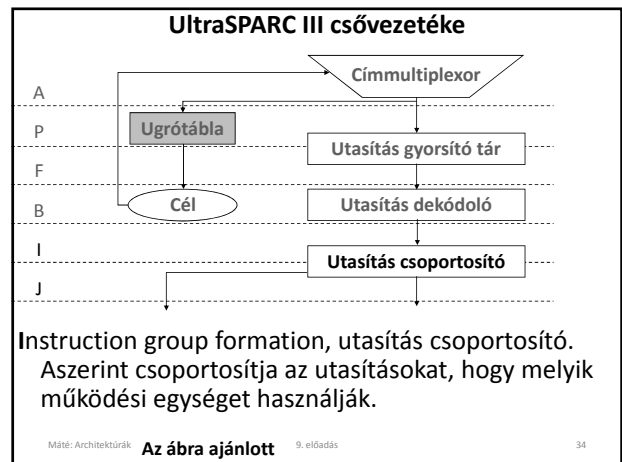
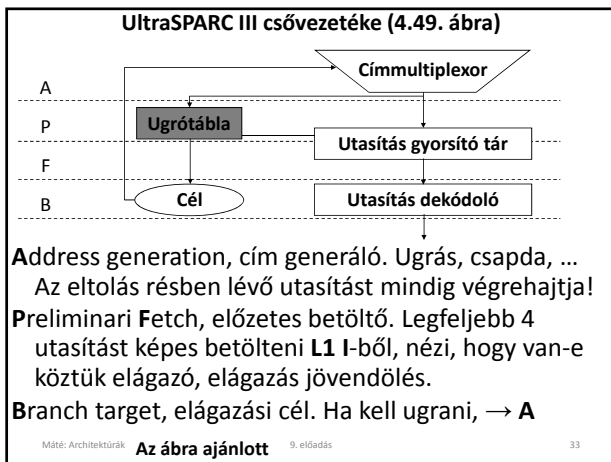
9. előadás

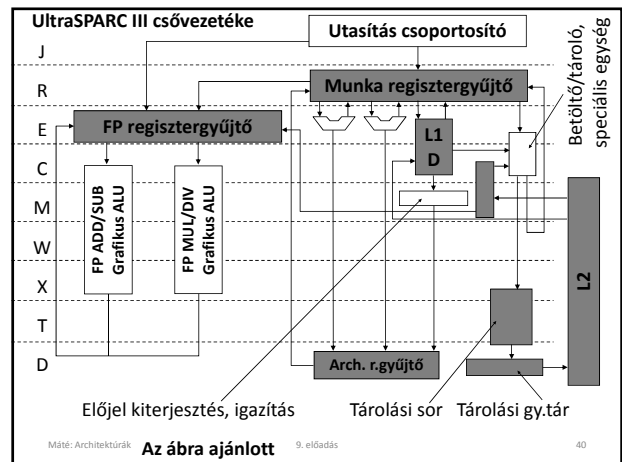
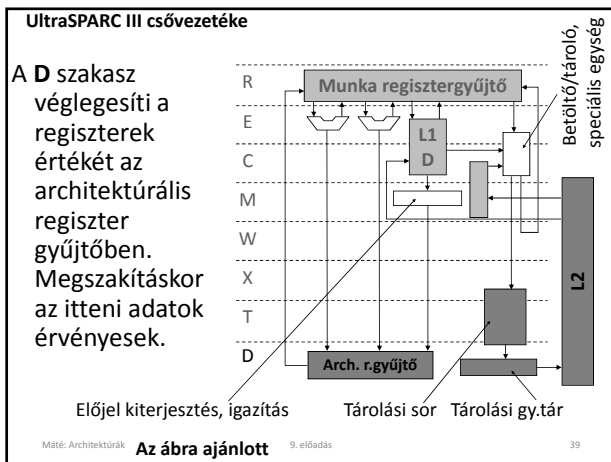
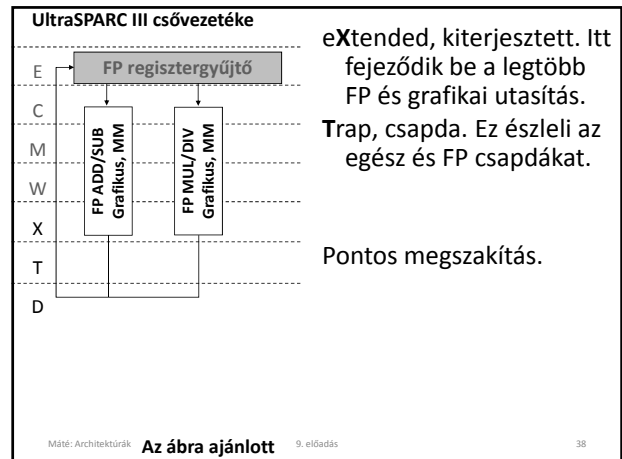
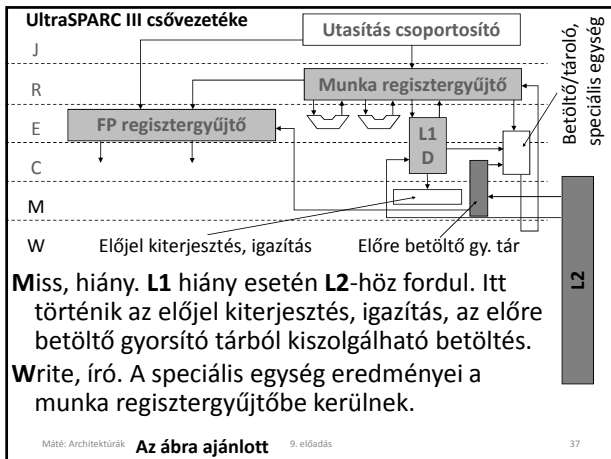
30

UltraSPARC III CPU mikroarchitektúrája
 A SPARC sorozat RISC elgondoláson alapul. A legtöbb utasításnak két forrás és egy cél regisztere van.
 Előre betöltés:
 speciális utasításokkal,
 és a visszafelé kompatibilitás miatt hardveresen is.
 2 bites elágazás jövendölő + statikus elágazás jövendölés.

Máté: Architektúrák 9. előadás 32

I-8051 (1980)

Cél: beépített rendszerekben való alkalmazás.

Fő szempont: olcsóság (ma már 10-15 €), sokoldalú alkalmazhatóság.

A memóriával, be- és kivitellel együtt egyetlen lapkára integrált számítógép. Mikrovezérlő.

Évenként 8 milliárd mikrovezérlőt adnak el, a legnépszerűbb az MCS-51-es család. A család tagjai nagyon hasonlóak.

Máté: Architektúrák 9. előadás 41

I-8051 (1980)

40 multiplexelt lábú standard tokban kerül forgalomba.

60 000 tranzisztor.

4 KB ROM, max. 64 KB külső memória, 128 B RAM.

16 címvezeték.

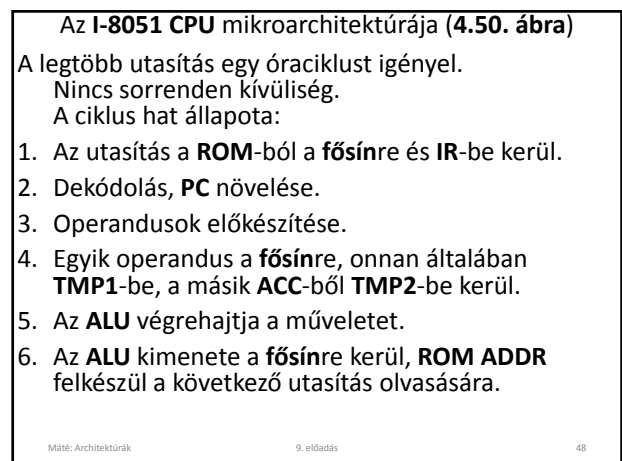
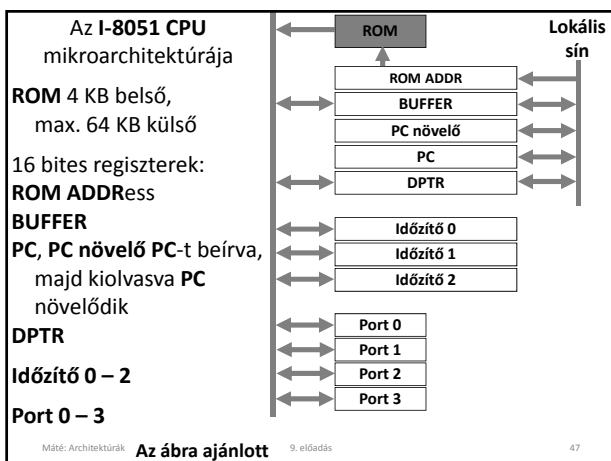
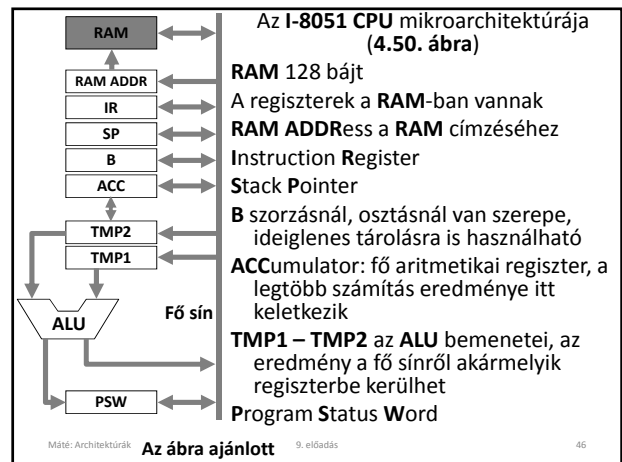
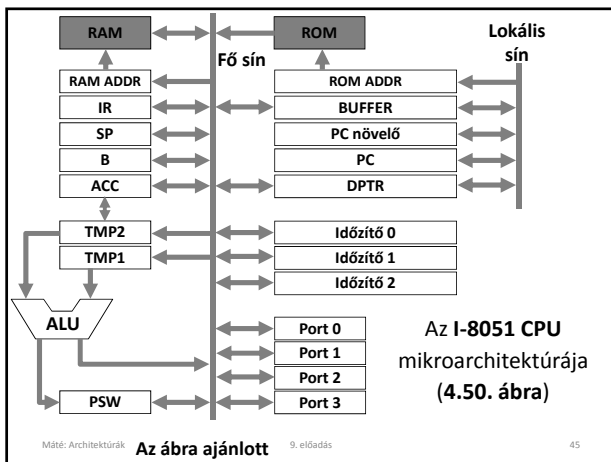
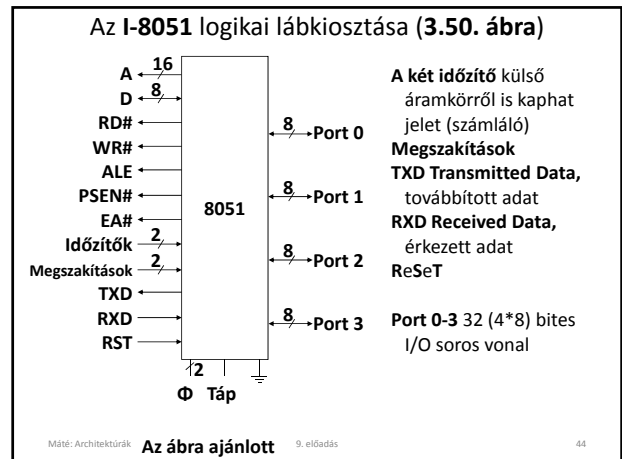
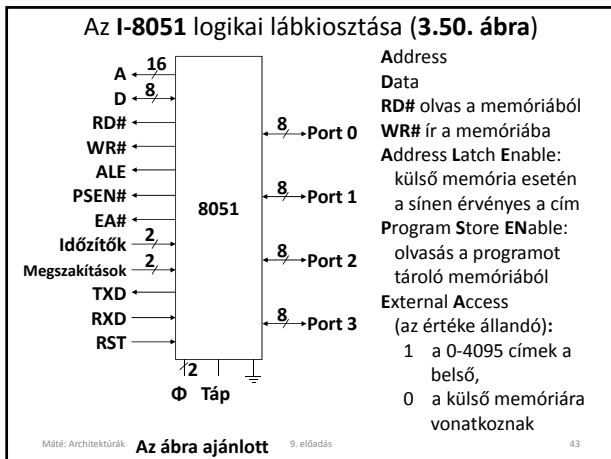
8 bites adat sín.

32 I/O vonal 4 db 8 bites csoportba rendezve, ezek mindegyike hozzákötethető nyomógombhoz, kapcsolóhoz, LED-hez, ...

Időzítők.

Pl. Digitális óra: nyomógombok, kapcsolók, kijelző.

Máté: Architektúrák 9. előadás 42

Összehasonlítás

Pentium 4   **CISC** gép
 egy **CISC** utasítás → több **RISC** mikROUTASÍTÁS

UltraSPARC III   **RISC** gép

I-8051   inkább **RISC**, mint **CISC** gép

picoJava II   verem gép, sok memória hivatkozás
 több **CISC** utasítás → egy **RISC** mikROUTASÍTÁS

Máté: Architektúrák

9. előadás

49

Feladatok

Hogy érvényesül a **RISC** elv a **Pentium 4** esetén?
 Milyen gyorsító tárat használ a **Pentium 4**?
 Jellemezze a **Pentium 4 L2** gyorsító tárat!
 Mire szolgál az előre betöltő?
 Mit jelent a szimatolás?
 Milyen sorrendben dekódolja a **Pentium 4** az utasításokat?
 Mire szolgál a **µROM**?

Máté: Architektúrák

9. előadás

50

Feladatok

Mire szolgál a nyomkövető gyorsító tár?
 Milyen elágazás jövedőlést használ a **Pentium 4**?
 Mire szolgál az **L1 BTB**?
 Mire szolgál a nyomkövető **BTB**?
 Milyen sorrendben kezdődik az utasítások végrehajtása a **Pentium 4**-en?

Máté: Architektúrák

9. előadás

51

Feladatok

Mire szolgál a **Pentium 4** lefoglaló/átnevező egysége?
 Mire szolgálnak a regiszter gyűjtők?
 Milyen sorrendben fejeződik be az utasítások végrehajtása a **Pentium 4**-en?
 Mi a különbség a **Pentium 4** két egész aritmetikájú **ALU**-ja között?
 Miért nem írható azonnal az eredmény **L2**-be?
 Mit jelent a pontos megszakítás kifejezés?
 Milyen problémát okozhat a tárolás utáni betöltés?

Máté: Architektúrák

9. előadás

52

Feladatok

Hogy működik az **UltraSPARC III** másodlagos gyorsító tára?
 Mire szolgál az **UPA** (Ultra Port Architecture)?
 Mire szolgál az **UDB II** (UltraSPARC Data Buffer II)?
 Milyen szervezésű az **UltraSPARC III L1 I** gyorsító tára?
 Mire szolgál a munka regisztergyűjtő?
 Mire szolgál az architektúrális regisztergyűjtő?
 Mire szolgál az előre betöltő gyorsító tár?
 Mire szolgál a tárolási sor?
 Mire szolgál a tárolási gyorsító tár?

Máté: Architektúrák

9. előadás

53

Feladatok

Mire szolgál az **UltraSPARC III** ugrótáblája?
 Milyen elágazás jövedőlést használ az **UltraSPARC III**?
 Mit nevezünk eltolás résznek?
 Hogy kezeli az **UltraSPARC III** az eltolás részt?
 Mire szolgál az utasítás csoportosító egység?
 Hány **ALU** van az **UltraSPARC III**-ban?
 Hogy kezeli az **UltraSPARC III** a függőségeket?

Máté: Architektúrák

9. előadás

54

Feladatok

Mi az **I-8051** fő alkalmazási területe?
 Nagyságrendileg milyen árú egy **I-8051**?
 Jellemezze az **I-8051**-et!
 Mi a **RAM**?
 Mi a **ROM**?
 Hány bites a **RAM ADDR** regiszter?
 Hány bites a **ROM ADDR** regiszter?
 Mekkora az **I-8051 RAM**-ja?
 Mekkora az **I-8051 ROM**-ja?
 Mire szolgál az **IR, SP, B, ACC, TMP1-2** regiszter?
 Mi a **PSW**?
 Hogy történik **PC** növelése?

Máté: Architektúrák

9. előadás

55

Feladatok

Milyen és hány be/kimenete van az **I-8051**-nek?
 Mire használhatók az **I-8051** be/kimenetei?
 Hány időzítője van az **I-8051**-nek?
 Mire használhatók az **I-8051** időzítői?
 Mik az **I-8051 ALU**-jának bemenetei?
 Milyen állapotai vannak az óraciklusának?
 Jellemezze a **CISC** gépeket!
 Jellemezze a **RISC** gépeket!
CISC vagy **RISC** gép a **Pentium 4**?
CISC vagy **RISC** gép az **UltraSPARC III**?
CISC vagy **RISC** gép az **I-8051**?
 Hasonlítsa össze a **Pentium 4**-et, az **UltraSPARC III**-at
 és az **I-8051**-et!

Máté: Architektúrák

9. előadás

56

Az előadáshoz kapcsolódó**Fontosabb témák**

A **Pentium 4** processzor, a **Pentium 4**
 mikroarchitektúrája
 A **NetBurst** csővezeték
 Az **UltraSPARC III** processzor és az **UltraSPARC III**
 mikroarchitektúrája, csővezetéke
 Az **I-8051** processzor és az **I-8051** mikroarchitektúrája
 A **Pentium 4**, az **UltraSPARC III** és az **I-8051**
 mikroarchitektúrájának összehasonlítása

Máté: Architektúrák

9. előadás

57